

ÇİN ULUSLARARASI İLİŞKİLER AKADEMİSİNDEKİ ULUSLARARASI SORUMLULUK TARTIŞMALARI

Nilgün ELİKÜÇÜK YILDIRIM*

Öz: Bu çalışmada Çinli Uluslararası İlişkiler akademisyenlerinin uluslararası sorumluluk kavramı ile ilgili görüşleri ele alınmıştır. Uluslararası sorumluluk Xi Jinping'in 'başarı için mücadele' stratejisinin temel taşlarından biridir. Fakat akademideki sorumluluk tartışması ilk olarak Robert Zoellick'in 2005 yılındaki konuşmasıyla birlikte gündeme gelmiştir. Akademik tartışmanın temel problematiği uluslararası sorumluluğun ulusal çıkarı mı yoksa uluslararası kamu yararına mı hizmet etmesi gerektiğidir. Bu bağlamda, akademideki fikirler milliyetçilik ve uluslararasılık perspektifleri olarak iki kategoride ele alınmıştır. Bir Kuşak Bir Yol İnisiyatifi, inisiyatifte yer alacak ülkelerin ekonomik kalkınmasında yapıcı rol oynayacağı düşünüldüğü için Çin'in uluslararası sorumluluğu kapsamında değerlendirilmektedir. Fakat milliyetçiler bu girişimin Çin'in ulusal çıkarına hizmet etmesi gerektiğini düşünürken, uluslararasılık taraftarları uluslararası kamu yararını daha önemli görmektedir. Çünkü bu proje Çin için uluslararası alanda hem statü hem de bir prestij meselesidir.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası Sorumluluk, Ulusal Çıkar, Uluslararası Kamu Yararı, Bir Kuşak Bir Yol Girişimi.

International Responsibility Debates in Chinese International Relations Academy

Abstract: In this study, it is discussed that Chinese International Relations' scholars views on the concept of international responsibility. International responsibility is one of the cornerstones of Xi Jinping's strategy of strive for achievement. But the discussion of responsibility in the Academy came first with the speech of Robert Zoellick in 2005. The main problematic of the academic debate whether international responsibility must serve the national interest or the international public interest. In this regard, the ideas in the Academy are considered in two categories as the perspectives of nationalism and internationalism. The one belt one road initiative is evaluated within

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, İ.İ.B.F, Uluslararası İlişkiler Bölümü,
nilgun_elikucuk@hotmail.com, Gönderim Tarihi: 20.11.2017, Kabul Tarihi:
22.12.2017

the scope of international responsibility as it is thought to play a constructive role in the economic development of countries involved in this initiative. However, while nationalists considers that this initiative should serve China's national interest, the internationalists regards international public interest as significant. Because this project is a matter of status and prestige for China in the international field.

Keywords: International Responsibility, National Interest, International Public Interest, One Belt One Road Initiative.

Giriş

ABD Dış İşleri Bakan Yardımcısı Robert Zoellick 2005 yılında ABD-Çin İlişkileri Ulusal Komitesinde yaptığı konuşmada Çin'in "sorumlu paydaş" (responsible stakeholder) kimliğini benimsemesini önermiştir. Çünkü dünyada etki sahası artan Çin uluslararası sistemin artık sadece bir üyesi değil, aynı zamanda bu sistemin güçlendirilmesinde sorumluluk alması gereken bir güçtür (Zoellick, 2005: 94). Zoellick'in bu konuşması Çin akademisinde büyük çapta bir uluslararası sorumluluk tartışması başlatmıştır. ¹ Tsinghua Üniversitesi Modern Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün Başkanı Yan Xuetong, uluslararası sorumluluk tartışmasına ilişkin farklı görüşleri, kavramı ABD tarafından ileri sürüldüğü için tuzak olarak görenler ile Çin'in statüsü ve gücü gereği uluslararası sorumluluk alması gerektiğini düşünenler olmak üzere iki ana kategoriye ayırmaktadır (Yan, 2011a). Tuzak kampı, Çin milliyetçiliğinin de uç kısımlarında yer almaktadır. Bunlara göre, sorumlu paydaşlık ABD'nin çevreleme stratejisinin bir parçası olabilir. Ayrıca uluslararası sorumluluk almak Çin'in yükselişine ekstra yükler getirecektir (Mao, 2017: 189). Çin Uluslararası Çalışmalar Enstitü'nde uzman olan Ma Zhengang, Batı tarafından ileri sürülen "Çin'in sorumluluğu" teorisinden üç

¹ 2005 öncesi uluslararası sorumluluk tartışmaları için bk. Chen, 2009.

farklı çıkarım yapmaktadır. Bu teoriye göre öncelikle Çin sorumsuz bir devlettir. Bu yüzden Çin'e sorumluluk öğretme gibi bir anlayış benimsenmektedir. İkincisi, dünyadaki bazı problemlerin kaynağı bizatihi Çin olarak görülmekte ve ondan sorumluluk alması istenmektedir. Üçüncüsü ve temel nedeni ise, Çin'den mevcut sistemi devam ettirmesinin bekleniyor oluşudur (Ma, 2007: 8-9). Zhengang'ın bu fikirleri akademideki hâkim görüşü yansıtmaktan ziyade, ülke içinde televizyon ve gazetelerde sıkça yer bulan popülist söylemlerin bir yansımasıdır. Uluslararası ilişkiler akademisinde ise sorumluluk fikri Batı'dan gelen bir öneri olsun ya da olmasın önemli bir konu olarak görülmüştür. Yani temel tartışmalar kavramın kaynağı değil içeriğinin nasıl doldurulacağı üzerine yapılmıştır. Zhu Liqun, akademinin diğer tartışmalarındaki çeşitliliğinin aksine, uluslararası sorumluluk alınması konusunda hem fikir olduğunu söylemektedir (Zhu, 2010: 47). Çin'in uluslararası alanda sorumluluk alması üzerinde bir konsensüs sağlanmışken, bu sorumluluğun kapsamının ne olacağı ya da ne olması gerektiği ayrı bir tartışma alanı yaratmıştır. Bu akademik tartışmalar ise yukarıda belirtildiği üzere genellikle uluslararası sorumluluğun ulusal çıkarı mı yoksa küresel kamu yararını mı gözetmesi gerektiği konusuna ilişkin olup sırasıyla milliyetçilik ve uluslararasıılık (internationalism) perspektifi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Mao, 2017).

Çinli Uluslararası İlişkiler akademisyenlerinin sorumluluk kavramını ele alış biçimleri bir bakıma onların ülkenin Çin'in uluslararası stratejisine bakışlarını da yansıtmaktadır. Çin resmi söyleminde takip edilen düşük profil stratejisi (tao guang yang hui/ 韬光养晦) ve prensipleri Deng Xiaoping döneminden Xi Jinping'e kadar açık ya da üstü kapalı şekilde bir uluslararası strateji olarak kullanılmıştır. Aslında Xi Jinping, iktidara geldiği günden bu yana yapmış olduğu konuşmalarda düşük profil

terimini kullanmamıştır. Onun yerine politika, ekonomi, güvenlik ve kültür alanında yeni oluşumlar, ortaklıklar ve arkadaşlıklar için çaba gösterilmesi gerektiğini içeren başarı için mücadele stratejisini (fen fa you wei/ 奋发有为) ön plana çıkarmıştır. Xi Jinping'in başarı için mücadele stratejisinin temel taşları genel itibarıyla şunlardır; yeni tip büyük ülke ilişkileri, Üçüncü Dünya ve komşu ülkelerle ahlak ve adaletin ağır bastığı bir ilişki biçimi, daha fazla uluslararası sorumluluk alma, bölgesel güvenlikte işbirliği ve dost/düşman ayırımına dayanan bir politika izlenmesi (CCICED, 2013). Akademideki düşük profil tartışması Xi Jinping'in başarı için mücadele stratejisini ortaya atmasıyla bitmemiştir. Aksine düşük profil stratejisinin devamını destekleyenler, kendi fikirlerinin hükümetin yeni politikasıyla tutarlı olduğunu iddia ederek, tartışmayı devam ettirmektedirler. Bu bakımdan uluslararası sorumluluk tartışması aynı zamanda Çin'in hangi uluslararası strateji ile yönetileceğini de kapsayan daha genel bir tartışmanın parçasıdır. Çalışmanın geri kalanında bu tartışmanın tarafları uluslararasılar ve milliyetçiler olarak iki ayrı kategoride ele alınmıştır.

Uluslararasılık Perspektifi

Uluslararasılık perspektifini savunan önemli bir akademisyen Çin Dış İlişkiler Üniversitesi'nden Qin Yaqing'dir (秦亚清). Uluslararası sorumluluğu kimlik açısından ele alan Qin Yaqing, ulusal kimliği bir devletin uluslararası sistemde oynadığı rol perspektifiyle açıklamaktadır. Bir devletin uluslararası sistemdeki tanınırlığının derecesi temel olarak üç kimlikle ifade edilir: pozitif kimlik, sıfır kimlik, negatif kimlik. Pozitif tanınma, devletin uluslararası toplumun bir üyesi olarak, meselelere aktif katılımı ve bu sisteme bağlılığı ile sağlanır. Sıfır tanınma ise bir devletin uluslararası toplum tarafından

tanınmaması ve bu devletin aktif olarak dünya meselelerinde yer almamasıdır. Fakat bu devlet uluslararası sistemin avantajlarından yararlandığı için, uluslararası topluma karşı başkaldıran hareketlerde bulunmaz. Negatif tanınma ise, bir devletin uluslararası toplumun dışında kaldığı ve bu sistemin üyesi olmadığı manasına gelmektedir (Qin, 2003: 10). Uluslararası sistemde pozitif kimlik “statüko devletidir”. Statüko devletleri uluslararası toplumun meselelerinde aktif yer alan ve sorunlara çözüm arayan devletlerdir. Sıfır tanınma ise bağlantısız ülkelere tekabül eder. Bu ülkeler kamu yararı yerine kendi çıkarları doğrultusunda davranmayı tercih ederler. Negatif kimlik ise devrimci ülkelere tekabül eder. Bu ülkeler uluslararası toplumun temel kurallarını değiştirmek isterler. Qin’e göre Çin’in ulusal kimliği devrimci devletten statüko devletine doğru uzun bir evrim süreci geçirmiştir. Çin uluslararası toplumun meselelerinde ne kadar aktif olursa, bu topluluğa o kadar çok dâhil olur. Çin’in kimlik değişimiyle uluslararası toplumda oynadığı rolün artması aynı zamanda sorumluluğu da beraberinde getirmiştir. Bu yüzden sorumluluk Çin’in uluslararası stratejisinin yapı taşlarından biri olmalıdır (Qin, 2003: 12). Qin, Çin’in uluslararası sistemde statüko gücü olarak pozitif tanınırlığını arttırmasının temel koşulunu kamu yararı gözecek bir sorumluluğa bağlamaktadır. Xi Jinping döneminde düşük profil stratejisinin terk edilmediğini süreklilik yoluyla değişim üzerinden açıklayan Qin’in değişim olarak gördüğü noktalardan biri de bu bağlamda uluslararası sorumluluktur (Qin, 2014). Çünkü uluslararası sorumluluk alma aynı zamanda pasif diplomasiden aktif diplomasiye geçişin bir sembolüdür.

Uluslararası sorumluluk tartışmalarında uluslararasıılık perspektifinin diğer önemli ismi Pekin Üniversitesi Uluslararası Çalışmalar Okulu’ndan Wang Yizhou’dur. Düşük profil

stratejisinin bazı özel koşullar altında ortaya çıktığı ve Çin diplomasisinin yeni çağın gereklerine uygun şekilde yenilenmesi gerektiğini savunan Wang, yaratıcı katılım kavramını ortaya atmaktadır. Yaratıcılık, problemlerin çözümünde yeni ve orijinal yolların benimsenerek daha verimli sonuçlar alınmasını ifade etmektedir (Wang, 2017: 1). Katılım (involvement) ise, müdahale (intervention) kavramından üç noktada farklılaşmaktadır. Bir, yaratıcı katılım eylemleri uluslararası meşruiyete dayanır. İki, katılım stratejisi, devletlerin kapasitesi doğrultusunda yönetilir. Üç, yaratıcı katılım askeri müdahaleden ziyade diplomatik arabuluculuk ve ekonomik yardımı ön plana alır. Bu yüzden yaratıcı katılım, diğer milletleri kendi çözümlerini kabul etmeye zorlayan Batılı devletlerin hegemonya modelinden oldukça farklıdır. (Wang, 2012) Çin'in uluslararası sistemdeki yükselen statüsü, artık ulusal çıkar ile dış dünyayı birbirinden ayıramaz hale getirdiği için, uluslararası sorumluluk almak yaratıcı katılım stratejisinin önemli bir bileşenidir (Wang, 2017: 6).

Wang'ın yaratıcı katılım fikri, askeri müdahaleye karşı olsa da eğer bölgesel ve küresel seviyede bir kamu yararı sağlanacaksa, diğer devletlerin içi işlerine karışmama prensibinin terk edilebileceğinin altını çizmektedir. Örneğin, Büyükelçi Liu Guijin'in Çin'in Sudan Büyükelçiliği'ne özel temsilci olarak atanmasını ve farklı kabile liderleri arasında arabulucu rolü oynamasını yaratıcı katılım olarak değerlendirmektedir. Wang, 2012 yılında Çin'in Suriye'deki şiddet olaylarını durdurmak için BMGK'ne sunulan tasarıya çifte veto hakkını kullanmasını ise tasarı askeri müdahale içerdiği için olumlu bulmaktadır. Çünkü burada Pekin'in temel amacı Batılı güçler tarafından teşvik edilen bir dış müdahaleyle rejim değişikliğinin gayri meşru olduğunu göstermektir. Fakat bu meselede hükümetin pasif kalışından da rahatsız olan Wang,

yaratıcı katılım strateji izlenebilirdi demektir. Çin daha aktif bir politika izleyerek meseleye kendi çözüm önerisini getirebilir, farklı siyasi oluşumlar arasında diyaloglar kurabilir ya da Arap Liginin dışındaki Ortadoğu ülkelerinin de katılımıyla kapsayıcı bir gözlemci grubu oluşturabilirdi. Wang'a göre, bu tarz çabalar Çin'in daha fazla uluslararası destek kazanmasına ve sorumlu güç statüsünü daha kolay muhafaza etmesine katkı sağlayabilirdi (Zheng, 2016, 364-365). Wang, düşük profil stratejisinin, lider olmama ya da iç işlerine karışmama gibi ilkelerinin uluslararası sorumluluk ve yaratıcı katılımı güncellenebileceğini düşünürken, aslında kamu yararını gözeten, askeri müdahalenin olmadığı diplomatik ve ekonomik girişimleri kastetmektedir.

Milliyetçilik Perspektifi

Uluslararası sorumluluğu ulusal çıkar perspektifinden değerlendiren Yan Xuetong'a göre, Çin eski tarihsel büyük güç statüsünü tekrar kazanmak istiyorsa, büyük güç gibi davranmak zorundadır. Antik Çin felsefesinde materyal kapasite ve ahlaklılık güçlü ve sürekli bir dünya liderliği inşa etmek için gerekli koşullardır. Yükselişin dünyanın geri kalanı tarafından iyi karşılanması için, Çin'in insancıl otoriteye dayalı eylemlerde bulunması ve stratejik güvenilirliğini geliştirmek için daha fazla uluslararası sorumluluk alması gerekmektedir. Yan, Çin'in BM'nin Libya'ya yönelik askeri operasyon kararında çekimser kalıp, yaptırım kararına olumlu oy vermesini düşük profil stratejisinden kopuş olarak değerlendirmektedir. Ret yerine çekimserliği Çin dış politikasındaki yeni bir yönelim olarak tanımlayan Yan, Çin'in uluslararası krizlerde sorumluluk almayı artık sadece fakir ülkelere ekonomik yardımda bulunma perspektifinden değil siyasi ve güvenlik boyutlarıyla da ele aldığını ifade etmektedir (Yan, 2011a). Çin dış politikasında dost

ve düşman ülkelere farklı muamele yapılmalıdır diyen Yan, Çin'in yükselişinde yapıcı rol oynayacak devletleri dost olarak tanımlamaktadır. Buna göre, Çin'in yükselişi düşman ve dost ayrımının olmadığı bir dış politikayla yönetilemez. Yani küresel ya da bölgesel yönetim yerine askeri ve siyasi ortalıkların kurulmasından yana olan Yan, Çin'in yanında olan devletlere ödül, karşısında olanlara ceza verilmesini savunmaktadır (Yan, 2014). Yan, uluslararası sorumluluğu insancıl otoritenin (humane authority) bir gereği olarak değerlendirirken, hegemon liderlik biçiminin dost-düşman ayrımına bağlı olarak çifte-standart² normu benimsenmesi gerektiğini söylemektedir. Aynı minvalde Çin'in BMGK Suriye tasarısını veto etmesini yükselişte yapıcı rol oynayacak dost ve düşman devletler açısından analiz etmektedir. Çin'in Suriye'ye müdahale etmesinin herhangi bir kazanç getirmeyeceğini vurgulayan Yan, vetoların Pekin'in uluslararası imajına da bir zarar verdiğini düşünmemektedir. Suriye'deki isyancılar, Pekin askeri müdahale kararına çekimser kalsa ya da olumlu oy verse dahi, Çin'i takdir etmeyecek ve Libya'daki asilerin yaptığı gibi, savaş sonrası yeniden inşa için Batılı devletlerin yardımı isteyeceklerdir. Bunun yanında, Batı dünyası Pekin'i insan haklarını önemsemeyen otoriter bir rejim olmakla itham ederken, Arap ülkeleri daima Washington'un yanında yer almıştır. Yani Çin'in uluslararası alandaki imajı otoriter rejim olarak sadece bir kez daha teyit edilmiştir. Çin'in Suriye kararına veto vermesinde mutlak kaybı olmamasına rağmen, görelî birkaç kazancı vardır. Veto kararı Rusya'yla olan stratejik ortaklığı güçlendirmiştir. Çin için Rusya'nın stratejik desteği diğer 33 Arap ülkesinin kolektif

² Liderlik tiplerini antik Çin filozofu Xunzi'nin devletlerarası ilişkilerdeki güç formları analizinden yola çıkarak tiranlık, hegemonya ve insancıl otorite olarak üç başlıkta ele alan Yan, bu tiplere bağlı oluşan uluslararası normları da sırasıyla, güç normları, çifte-standart normları ve ahlaki normlar olarak sınıflandırmaktadır. (Yan, 2011b)

desteğinden çok daha önemlidir. Rusya'nın desteği Çin'in Doğu Asya'daki konumu için bir avantajken, Arap Ülkeleriyle işbirliğinin bölgede herhangi bir karşılığı yoktur. İkincisi, Suriye krizinin devamı, İran nükleer programının tetiklediği savaş riskini erteleyecektir. Bunun anlamı Çin'in İran'dan aldığı gazın gelecekte sekteye uğramayacak olmasıdır. Son olarak, Batı ve Arap ülkeleri Orta Doğudaki meselelerde Çin'in desteğinin önemini fark etmişlerdir. Pekin'in vetosu Çin'in dünya sahnesinde göz ardı edilmemesi gereken bir güç olduğunu ortaya koymuştur. Suriye vetosunun Çin'i uluslararası alanda sorumsuz bir ülke yapmamış aksine, iç işlerine karışmama gibi ilkeleri olan bir millet imajı çizmesine yardımcı olmuştur (Yan, 2012). Yan'ın düşük profil stratejisinin temel ilkelerinden olan iç işlerine karışmamayı, sorumluluk kapsamında ileri sürmesi, hem uluslararası krizlerde politik duruş sergilemeyi öne süren yaklaşımıyla hem de, insancıl otoritenin ahlakı çıkarın üzerinden tutan liderlik tipolojisiyle çelişmektedir. Bu yüzden iç işlerine karışmama ve askeri müdahalede bulunmama yaklaşımı Wang gibi sorumluluğa küresel kamu yararı perspektifiyle yaklaşanlardan oldukça farklıdır. Yan'ın uluslararası sorumluluk anlayışı, ulusal çıkara hizmet etmektedir. Uluslararası krizlerde Çin'in dünyadaki rolüne yapıcı katkıları bulunmayan devletler için uluslararası sorumluluk almak kazanç getirmeyecektir.

Yan'ın yanında ulusal çıkarın önemine vurgu yapan diğer bir isim Renmin Üniversitesi Amerika Çalışmaları Merkezi Başkanı Shi Yinhong'dur. Shi'ye göre, dış dünya Çin'den sadece barışçıl yükselmesini değil aynı zamanda sorumlu bir güç olarak yükselmesini istemektedir. Bu yüzden Çin uluslararası sorumluluk alanını büyük ölçüde arttırmalıdır. Fakat bu sorumluluk Çin'in hayati çıkarlarını ihlal etmemeli ve kendi kapasitesini aşmamalıdır. Çin'in uluslararası sorumluluk

alanları dışarıdan bir baskı ya da dikte ile belirlenmemelidir. Ayrıca bu alanlar Çin'in uluslararası hak ve imtiyazlarıyla örtüştüğü sürece arttırılmalıdır (Shi, 2011).

Sonuç

Bu çalışmada, Çin uluslararası ilişkiler akademisyenlerinin ABD tarafından önerilen ve sonra Xi Jinping'in başarı stratejisinin temel taşlarından biri olan uluslararası sorumluluk kavramına hangi perspektiften baktıkları ele alınmıştır. Milliyetçi perspektif uluslararası sorumluluğun, Çin'in ulusal çıkarlarına hizmet ettiği ölçüde ve dost-düşman ülkeler ayrımı temelinde alınması gerektiğini savunmaktadır. Uluslararasılık perspektifi ise, sorumluluk almayı doğrudan ulusal çıkarla özdeşleştirmek yerine uluslararası alanda Çin'in statüsü ve prestiji ile bağlantılı bir konu olarak değerlendirmektedir. Çin akademisinde dış politika tartışmaları hükümetin çizdiği çerçeveden daha dinamik ve karmaşıktır. Akademi de birbirine zıt görüşte fikirlerin olması başlı başına bu camianın her zaman partiyle aynı şeyi düşünmediğini göstermektedir. Uluslararası ilişkiler akademisyenlerinin dış politika yapımındaki önemi, sadece hükümetin politikalarını desteklemelerinden değil, aynı zamanda alternatif politika üretebilmelerinden kaynaklanmaktadır. Çin dış politikasını analiz ederken ortaya çıkan temel sıkıntı liderlerin fikir ve algılarını doğrudan ölçecek bir mekanizma olmamasıdır. Bu yüzden çalışmada uluslararası ilişkiler akademisyenlerinin tartışmaları karar alıcıların zihinlerini okumak için bir "dolaylı ölçü" (proxy measure) olarak kullanılmıştır (Feng ve He, 2016: 14). Uluslararası sorumluluk tartışmaları da bu bakımdan, Çin'de dış politika karar alıcılarının bu konuda nasıl bir yol izleyeceklerini tahmin edebilmek için önemli bir fikri temel sağlamaktadır.

Çin akademisindeki uluslararası sorumluluk tartışmaları Bir Kuşak Bir Yol İnisiyatifi ile yeni bir zemin kazanmıştır. İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu projelerini kapsayan Bir Kuşak Bir Yol İnisiyatifi, Xi Jinping tarafından 2013 yılında Kazakistan ve Endonezya'ya yaptığı ziyaretler sırasında dile getirilmiştir (Zhang, 2015: 8). Bu inisiyatifle kurulması planlanan üç alt-bölgesel ekonomi kuşağı vardır. İlki, Orta Asya ipek yolu ekonomik kuşağı, ikincisi, Güney Asya'da Çin, Hindistan, Bangladeş ve Myanmar ekonomik koridoru, üçüncüsü ise Güneydoğu Asya deniz ipek yoludur. Projenin mali giderlerinin karşılanması için Asya Altyapı Yatırım Bankası kurulmuştur. Çin, bugüne kadar inisiyatif kapsamında 40'tan fazla ülke ile anlaşma imzalamıştır. Ayrıca, Bir Kuşak Bir Yol ülkeleri dünya nüfusunun %60'ına tekabül etmektedir (Cong ve Na, 2017).

Bir Kuşak Bir Yol kapsamında yer alan ülkeler ile geliştirilecek ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler, Çin'in uluslararası alanda daha aktif bir rol oynaması ve proje ülkelerinin kalkınmasındaki sorumluluğu paylaşması olarak yorumlanmıştır. Bu proje aynı zamanda Çin'in ekonomik teşviklerle hem siyasi etkisini arttıracak hem de güvenlik problemlerini azaltacak bir stratejinin parçası olarak görülmektedir (Pu, 2015, 122). Proje ülkelerinin ekonomik problemlerinin azaltılması ve Afganistan, Pakistan gibi ülkelerin barış ve güvenliğinde yapıcı rol oynanması, Çin'in bu girişimle alacağı uluslararası sorumluluklar kapsamında değerlendirilmektedir (Wang, 2016, 72). Bu bağlamda, Bir Kuşak Bir Yol İnisiyatifi uluslararası perspektifinden küresel kamu yararı güden bir proje olarak düşünülmektedir. Fakat bu inisiyatifi, Çin merkezli bir dünya düzeni ima ettiği için eleştiren Batılı düşünürlerin yanı sıra (Noesselt, 2016) Çin'in ulusal dirilişine sekte vuracak boyutta bir uluslararası sorumluluk

olduğunu düşünen Çinli akademisyenlerde vardır. Shi Yinhong, Bir Kuşak Bir Yol İnisiyatifinde, stratejik ekonomi araçlarının ihtiyatlı bir şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Çin bu inisiyatifte bir ahlak modeli ya da diğerkâmlık ima etmekten kaçınmalıdır. Pekin, ekonomi, refah, güvenlik ve kalkınmaya vurgu yaparken bunun karşılıklı bir alışveriş olduğunu diğer ülkelere belli etmelidir. Bu inisiyatifle verilecek ekonomik teşviklerin bir hayır ya da bağış olmadığı açıkça belli edilmeli ve büyük birader rolü de oynanmamalıdır (Shi, 2016:205-206). Bir Kuşak Bir Yol İnisiyatifinin sadece Çin'in ulusal çıkarına mı hizmet edecek yoksa uluslararası kamu yararı mı gözetecek bir uluslararası sorumluluk projesi olacağı ise uzun vadede yaşanacak gelişmelerle daha kolay analiz edilebilecektir. Fakat bu inisiyatifte Çin'in ulusal çıkarlarının ön plana alınması gerektiğini vurgulayan milliyetçi akademik yazın, dış politikanın yönünü belirlemede daha önemli bir rol oynayacak gibi görünmektedir.

KAYNAKÇA

CHEN Zhimin (2009). International responsibility and China's foreign policy, Masafumi Lida (Ed.) China's shift: global strategy of the rising power, National Institute for Defense Studies.

FENG Huiyun, HE, Kai (2016), Why Chinese IR scholars matter: understanding the rise of China through the eyes of Chinese IR scholars, Griffith-Tsinghua Conference, 11-12 Aralık, Pekin.

MA, Zhengang (2007), China's responsibility and the China responsibility theory, China International Studies, Sayı 7, Sayfa: 5-12.

MAO, Weizhun (2017), Debating China's international responsibility, The Chinese Journal of International Politics, 10(2), Sayfa: 173-210.

PU, Xiaoyu (2016), One belt and one road: visions and challenges of China's geoeconomic strategy, *Mainland China Studies*, 59(3), Sayfa: 111-126.

QİN, Yaqing (2003), Ulusal kimlik, stratejik kültür ve güvenlik çıkarları: Çin ve uluslararası toplum ilişkisi üzerine üç hipotez/ Guojia shenfen, zhanlue wenhua he anguan liyi: guanyu zhongguo yu guoji shehui guanxi de sange jiashe, *Dünya Ekonomisi ve Politikası/ 世界经济与政治*, Sayı 1, Sayfa: 10-15.

QİN, Yaqing (2014), Continuity through change: background knowledge and China's international strategy, *Chinese Journal of International Politics*, 7(3), Sayfa: 285-314.

SHİ, Yinhong (2011, July), The roles China ought to play in the world, *Stockholm China Forum Paper Series*.

SHİ, Yinhong (2016), Prudence crucial for the one belt one road initiative, Shao Binhong (Ed.) *Looking for a road China debates its and the world's future*, BRILL Publishing, Sayfa: 203-210.

WANG, Jin (2016), The US withdrawal and one belt one road: Chinese concerns and challenges in Afghanistan, *Strategic Assessment*, 19(3), Sayfa: 69-79.

WANG, Yizhou (2017), *Creative involvement: a new direction in China's diplomacy*, Routledge.

YAN, Xuotong (2011b), International leadership and norm evolution, *The Chinese Journal of International Politics*, 4 (3), Sayfa: 233-264.

ZHANG, Yunling (2015), One belt, one road: a Chinese view, *Global Asia*, 10(3), Sayfa: 8-12.

ZHENG, Chen (2016), China debates the non-interference principle, *The Chinese Journal of International Politics*, 9(1), Sayfa: 349-374.

ZHU, Liqun (2010), *China's foreign policy debates*, Institute for Security Studies, Chaillot Papers.

ZOELLICK, Robert (2005), Whither China: from membership to responsibility? , NBR Analysis, 16(4), Sayfa: 5-14.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

CCICED, (2013, October 30), Important Speech of Xi Jinping at Peripheral Diplomacy Work Conference, http://www.cciced.net/cciceden/NEWSCENTER/LatestEnvironmentalandDevelopmentNews/201310/t20131030_82626.html (Erişim: 11.12.2017)

CONG, W., NA, M. (2017, May 13), Xinhua Insights: Xi's Belt and Road Vision Points Way to Global Prosperity, Xinhuanet, http://news.xinhuanet.com/english/201705/13/c_136279798.htm (Erişim: 09.01.2018)

NOESSELT, Nele (2016, October 20), One Belt, One Road: A New Roadmap for a Sinocentric World? , The Asan Forum, <http://www.theasanforum.org/one-belt-one-road-a-new-roadmap-for-a-sinocentric-world/> (Erişim: 13.12.2017)

YAN, Xuetong (2011a, April 1), How Assertive China Should a Great Power Be? , New York Times, <http://www.nytimes.com/2011/04/01/opinion/01iht-edyan01.html> (Erişim: 11.12.2017)

YAN, Xuetong (2012, February 8), China's Veto on Syria: A View From China, Carneige-Tsinghua Center, <http://carnegietsinghua.org/2012/02/08/china-s-veto-on-syria-view-from-china-pub-47217> (Erişim: 11.12.2017)

YAN, Xuetong (2014), China's New Foreign Policy: Not Conflict But Convergence of Interests, Huffington Post, https://www.huffingtonpost.com/yan-xuetong/chinas-new-foreign-policy_b_4679425.html (Erişim: 12.11.2017)

WANG, Yizhou (2012, March 5), New Direction for China's Diplomacy, Bjrreview, http://www.bjrreview.com.cn/world/txt/2012-03/05/content_439626.htm (Erişim: 13.12.2017)